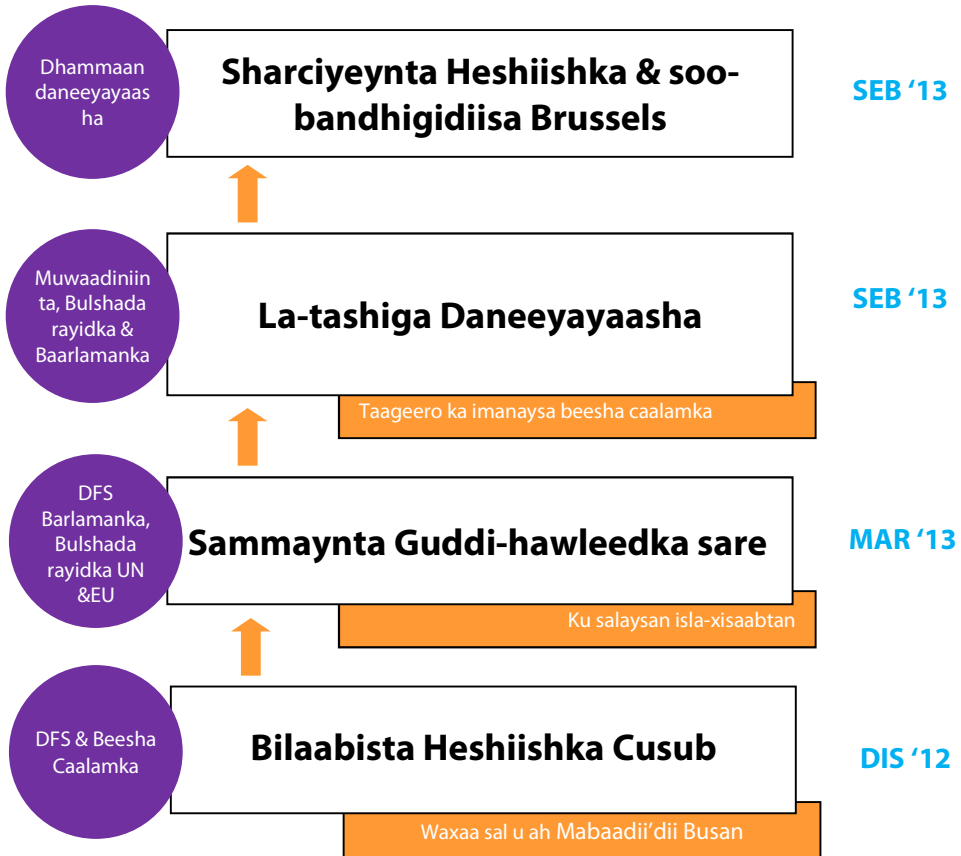

THE SOMALI
pocket
COMPACT

AF - SOOMAALI

THE SOMALI COMPACT-

Waa dhukumentii waqtiga la soconay

SIDII HOREY LOOGU SOCON LAHAA

CAQABADAHA ay Soomaaliya wajahayso waa kuwo adag oo dhinacyo badan, kuna kala duwan xaaladaha siyaasadeed, bulsho iyo gobol. Istaratiijiyadda lagu xalinayo caqabadahaan, si loo sameeyo **SOO-KABASHO**, **HORUMAR** iyo **NABAD WAARTA** waa inay ka mid yihiin:

Hay'ado
dowladeed oo
xooggan

Hoggaan
heellan oo
waxqabadku ka
go'an yahay

Kalsoonida
dadka

Wada-hadal
bulsho oo wax-
ku-ool ah

Dhexdhexaadin iyo
ka-qaybgalka
Bulshada

Xiriir caalami ah
oo wanaagsan
kuna salaysan is-
qaddarin

MABAADII'DA SHURAAKADA

DEEQUHU waxa ay laf-dhabar u yihiin fulinta heshiishka Cusub. Sidaa awgeed, waxaa habboon in dowladda iyo saaxiibadda horumarintu ay si adag uga shaqeeyaan **WAXTARNIMADA** kaalmada horumarinta ee Soomaaliya, ayna hubiyaan in deequhu horseedaan **NABAD-DHISID** iyo **QARAN-DHISID**. Tani waxay u baahanaysaa in loo guuro hannaan cusub oo loo bixinayo deeqaha taas oo ku salaysan **HESHIISHKA CUSUB**.

1

Soomaali ayaa hoggaaminaysa, mulkiyaddana leh

DFS waxay dejinaysaaa qorshe dhamaystiran oo kharashkiisa wata

2

Waafajinta arrimaha mudnaanta u leh dowladda

Hab-raaca loo waafajinayo deeqaha waa in la dhamaystiraa Janaayo 2014

3

Shuraako/Partnership

Dhammaan hawlaha waa in la qoondeeyaa iyadoo lala kaashanayo hay'adaha DFS

4

Xoojinta nidaamyada maamulka dhaqaalaha dowladda 'PFM SYSTEMS'

Dhaqaalaha waa in loo bixiyaa si waafaqsan miisaaniyadda dowladda

5

Dhaqaalaha waxaa la marsiinayaa sanduuqa SDRF

Halbeegyada wax-qabadka si wadajir ah ayaa loo wada samaynayaa

6

Kor-u-qaadista awoodda wax-qabad ee dowladda

DFS waa in qaab-dhismeedkaasi samaysaa Diseember 2013

7

Isku-xidhka iyo Isu-duwidda

DFS waa in ay samaysaa nidaamyadii isu-duwidada deeqaha Diseember 2013

8

Madmadow-la'aanta iyo Saadaalinta

Waxa kaalmada loo samaynayaa aalad la yidhaa "development assistance database" taasi oo ah isha ugu muhiimsan ee macluumaadkaas

9

Ka-taxadarka Khilaafka

Waxaa la samaynayaa dabagal joogto ah si looga fogaado sinnaan-la'aan dhaqaalaha iyo siyaasadda ah

MABAADII'DA BENI-AADANNIMADA

Dowladda iyo saaxiibadeeda iskaashiga, waxaa ka go'an mabaadii'da BENI AADANNIMADA, DHEXDHAXAADNIMADA, EEX-LA'AANTAIYO MADAXBANAANIDA SHAQADDA.

HAY'ADDA HORUMARINTA IYO DIB-U-DHISKA SOOMAALIYA (SDRF)

- Waa xuddunta Heshiishka Cusub
- Waxa ay kor u qaadaysaa in **KAALMO TAYO LEH** la gaarsiiyo dhamaan Soomaalida
- Waa **HANNAAN** lagula soconaya laguna hagayo hawlaha saaxiibadda iskaashiga ee horumarka
- Samaynteedu waxa ay noqoneysaa mid waaqica ku dhisan oo tartiib-tartiib ah

UJEEDDOOYINKA UGU MUHIIMSAN

- In **KHAYRAADKA** adeegsigiisa **LA WAAFAJIYO** meelaha mudnaanta ah ee lagu xusay Heshiiska Cusub iyadoo **DABA-GAL** iyo **KORMEER** la samaynayo;
- In si waaritaan leh **LOO DHISO AWOODDA-WAXQABAD** ee maamullada Soomaalida iyadoo hoggaanka ay qabanayaan hay'adaha Soomaaliyeed;
- In la fududeeyo wakhtiga kala-guurka ah sidii loo isticmaali lahaa **HANNAANKA MAARAYNTA DHAQAALAHA** ee **DALKA** , iyadoo la abuurayo lana xoojinayo nidaamkooda lagagana bilaabayso miisaaniyadda qaranka;
- In kor loo qaado **MADMADAW-LA'AANTA** iyo **ISLA-XISAABTANKA** maamulidda iyo gaadhsiinta deeqaha caalamiga ee Soomaaliya;
- In kharashaadka la yareeyo iyadoo **MEEL LA ISUGU GEYNAYO DEEQAHA**, si midaysana looga **WARBIXINAYO NATIIJADA**.

DHAQAALAHA	Dhaqaaleyaal dhawr ah oo hal meel laga maamulayo iyadoo: a) La isku xirayo hawlaha socda. b) Wax laga wada qabanayo dhammaan PSG-yada c) Nidaamyada oo la isku xidho sdi loo sameeyo horumar xilliga fog ah ee Hay'adaha dowladda
MAAMULIDDA	Maamulidda waxaa wadaagaya guddiyo qaab-dhismeed isku-xir ah leh (hoos ka eeg)
DABAGALKA	Waxaa la samaynayaa hab xooggan oo dhinaca war-bixinta iyo dabagalka waxqabadka ah iyadoo loo eegayo arrimaha mudnaanta u ah PSG-yada. Waxaa la samaynayaa maaraynta khataraha iman kara Waxaa la samaynayaa hannaan war bixineed oo marka ay muddo soo wareegtaba lagula soconayo horumarka la sameeyey

QAAB-DHISMEEDKA HESHIISKA

1

Madasha ugu muhiimsan ee wada hadalka iyo doodaha

Waxa ay xuddun u tahay isku-xirka istaraatiijiyadaha iyo wadaagista macluumaadka.

Afartii biloodba mar ayaa la kulmaa, ugu yaraana hal mar oo heer wasiiro ah ama saraakiil sar-sare oo saaxiibadda horumarka ah.

2

Guddiga Hagidda ee SDRF-ta

Waxa uu talooyin iyo tilmaamo siiyaa SDRF-ta ee fulinta qorshaha Heshiiska Cusub, gaar ahaan dhinacyada siyaasadda, dhaqaalo-bixinta iyo geynta deeqaha meelihii loogu talo galay.

3

DFS iyo Kooxaha Saaxiibadda Horumarka

Waa guddi farsamo oo qaabilsan samaynta siyaasadaha, qorshaynta iyo isku-xirka/ isku-duwidda barnaamijyada/mashaariicda

DABAGALKA

Natiijooyinka Nabad dhisidda iyo Qaran-dhisidda

Waxaa la qiimaynayaa natiijooyinka horumarka la sameeyey iyadoo laga duulayo PSG-yada iyo qodobada mudnaanta u ah Halbeeygo mucayin ah oo wax lagu cabiro ayaa la samaynayaa december 2013 iyadoo loo eegi doono deegaanka, jinsiga, da'da iyo kooxaha bulshada

1

Hadafyo-xilliyeedka PSG-yada

Qodobada mudnaanta ah fulintoodu halka ay marayso waxaa laga samaynayaa warbixino, waxana samaynaya DFS iyo kooxda saaxiibadda horumarka

2

Waxqabadka DFS & Saaxiibadda Horumarka

Halbeeygo wax lagu dabagalo, laguna qiimeeyo ayaa la samaynayaa december 2013
Daraasad qiimayn ah ayaa la samaynayaa march 2014
Dareen gaar ah ayaa la siinayaa ka qaybgalka Haweenka iyo gabdhaha

3

DIB-U-EEGISTA SANNAD LAHA AH EE HORUMARKA LA SAMEEYAY

Waxaa la qabanayaa shir heer sare ah Diseembar 2014, iyadoo si joogto ah sannad kastana xilligaasi la qaban doono. Shirka waxaa diiradda lagu saarayaa fulinta guud ee Compact-ga, waxaa lagu cusboonaysiinayaa hadaf-xilliyeedyada (milestones) PSG-yada, waxaa lagu qiimaynayaa dhaqaalaha loo baahan yahay, iyadoo dib loo cusbooneysiinayo dadaalka Soomaaliya iyo Beesha Caalamka.

“ In la gaaro Soomaaliya degan, nabad ah oo federal ah, iyadoo loo marayo Siyaasadda oo laga wada qaybgalo ”

SIYAASAD LOO DHAN YAHAY

- 1 WADAHADAL**
U dhexeeya DFS & maamuladda
DIB-U-HESHIISIIN
Kalsoonidii bulshada si loo soo celiyo
- 2 DASTUURKA FEDERAALKA**
Diseembar 2015
- 3 DOORASHOYIN LA AAMINI KARO**
2016

**QODOBADA
MUDNAANTA AH**

“ In la helo hay’addo amni oo mideysan, federal ah karti leh, la-xisaabtan leh, xaq ku salaysan, oo ammaankii aasaasiga ahaasiin kara muwaadiniintooda ”

AMMAANKA

- 1 AWOODDA WAX-QABAD IY LA-XISAABTANKA**
Hay’adaha aminga ee dawladda
Xasilinta iyo bixinta
ADEEGII AMNIGA
- 2**
Xooga ciidan oo lagu mideeyo nidaamka federaalka
- 3**
Barnaamij qaran loo sameeyaa dagaalyahanada aan ciidanka ku jirin
- 4**
ISTARAATYAD AMMAANKA BADDA AH

**QODOBADA
MUDNAANTA AH**

“ Samaynta hay’ado garsoor oo madax-banaan, lala-xisaabtami karo oo awood u leh in ay caddaalad siiyaan dadka oo dhan ”

PSG

3

CADDAALADDA

1

SHURUUCDU WAA IN AY WAAFAQSAN YIHIIN

Dastuurka iyo halbeegyada caalamiga ah

2

Hay’adaha caddaaladda oo xalliya cabashada iyo Caddaalad-darrada

3

In la helo caddaalad dhex ah oo kharash ahaan la awoodi karo

QODOBADA
MUDNANTA AH

“ Dib-u-soo-noolaynta iyo kobcinta dhaqaalaha iyadoo awoodda la saarayo helidda nolol-maalmeedka, shaqo-abuurka iyo guud ahaan korniinka dhaqaalaha shaqooyin ”

PSG

4

AASAAS
DHAQAALE

1

KOR-U-QAADISTA WAX-SOO-SAARKA

iyadoo loo marayo dib-u-dhiska iyo ballaarinta kaabayaasha Dhaqaalaha

2

SHAQAALAYSIIINTA DHALINYARADA

3

Hourmarinta iyo maamulidda KHAYRAADKA DABIICIGA AH iyadoo loo samaynayo sharci lagu dhaqo.

QODOBADA
MUDNANTA AH

“ Adeegyada dowladeed oo loo siman yahay, la awoodi karayo, waaritaana leh, dakhliga oo loo ururiyo si aan madmadaw lahayn oo la xisaabtan leh sinaana loo wadaago ”

**DAKHLIGA &
ADEEGYADA
DOWLADDA**

- 1 **SHARCI LAGU DHAQO** oo loo sameeyo adeegyada Bulshada oo noqda qaar la heli karo lana awoodi karo
- 2 Dakhliga oo loo ururiyo qaab **MADMADAW-LA'AAN IYO LA-XISAABTAN** leh
- 3 **XOOJINTA NIDAAMKA MAAMULKA DHAQAALAHA DAWLADDA** sii loogu maamulo qaab madmadaw la'aan iyo wada-xisaabtan leh

**QODOBADA
MUDNANTA AH**

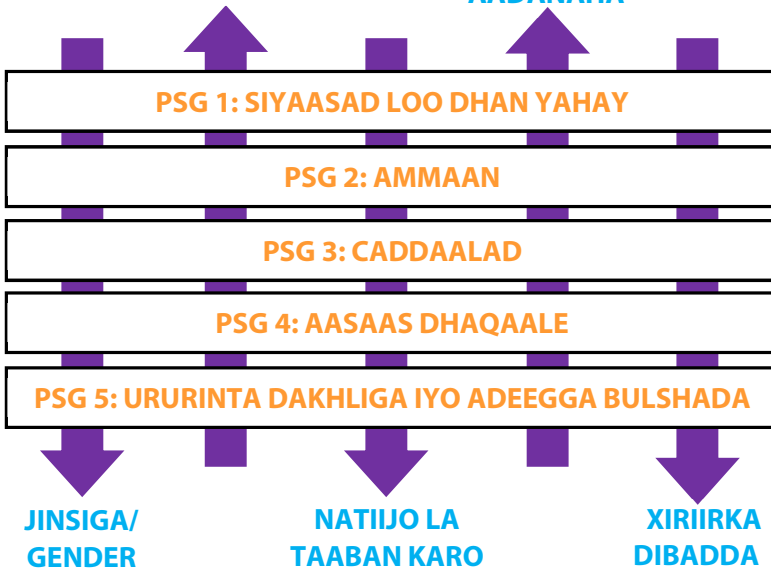
ARRIMO ISKU XIRAN

Waxaa jira awood iyo aqoon
yari ka jirta bulshada &
ha'adaha, waxaa la dhisayaa
awoodda hay'adaha dawliga
ah

Helidaa Caddaalad, Sharci-dejin
Xuquuqda adannaha danaysa, dib-u-
habaynta hay'adaha
ammaanka, Difaacidda xuquuqda
dadka nugal: IDP-yada, haweenka,
carruurta, kuwa da'da ah, guddiga
xuquuqda aadanaha, Hab-raaca
xuquuqda adamaha kaddib ku-
meelqaark 2013-2015

**KOR-U-QAADISTA
AWOODDA WAX-
QABAD**

**XUQUUQDA
AADANAHA**

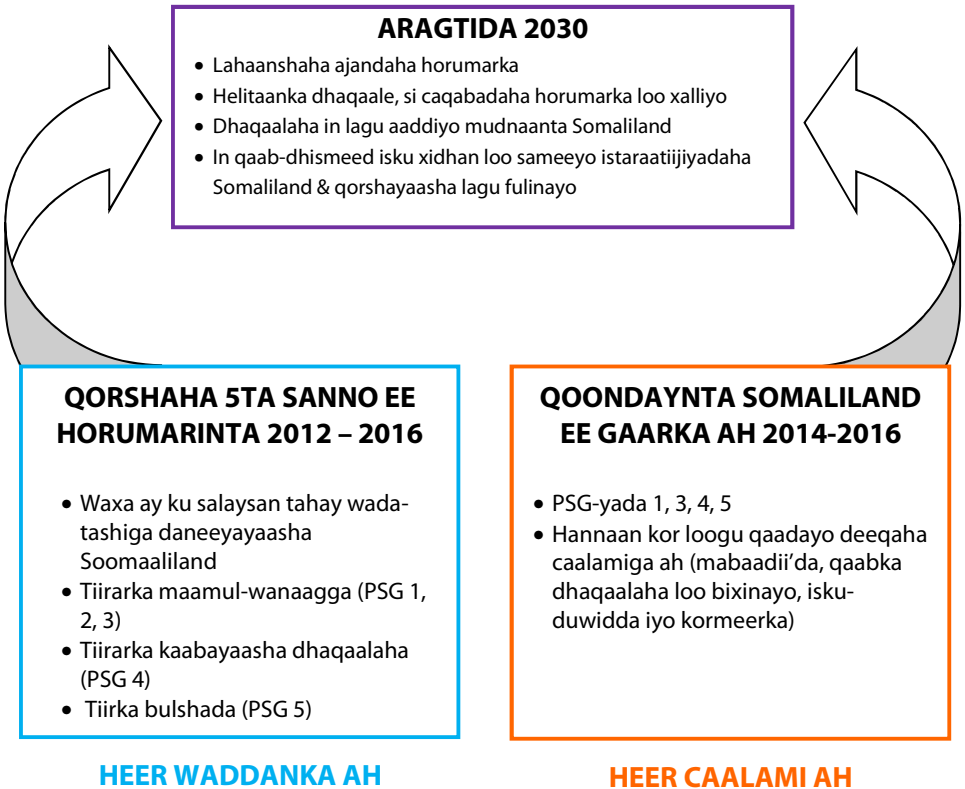
Meeqaamka haweenku
bulshada kaga jiraan,
Sinnaanta jinsiga,
kaqayb-galka siyaasadda,
helidda caddaalada,
haweenka oo ka nabad-
galaiyo tacadiyada
jinsiga ku salaysan in
awood dhaqaale loo
sameeyo, waxbarasho &
Caafimaadna ay helaan

In la dhiso kalsoonida
hay'adaha dowladda, la
sameeyo Istaraatiijiyad
xasilinta, Maamulo
kumeelgaar ah ee heer
degmo iyo gobol ah,
Barnaamijyada
mudnaanta lehna la
fuliyo

In Beesha caalamku
taageerto la dagaalanka,
argagaxisada, burcad-
badeeda & tahriibka,
qaxootiga, lana hubiyo
hubinta taageero
calamiya oo loo helo
nabad-dhisidda, xisilinta
iyo horumarka

HANNAANKA GAARKA AH EE SOMALILAND

dhukumenti 'wakhtiga la soconaya'

“ Siyaasad Xasiloon iyo Dimuqradiyad ka shidaal-qaadaanysa dowlad-wanaag ”

SIYAASAD LOO
DHAN YAHAY

- 1 Dib-u-habaynta nidaamka doorashooyinka ka-qayb-galka haweenka iyo dadka laga tiro badan yahay
- 2 Baarlaman lala xisaabtami karo, hufan oo baahiyaha dadka ka jawaaba, xiriirna la sameeya deegaanka iyo dadkii soo doortay, la-xisaabtanka xisbigana ogol.

QODOBADA
MUDNAANTA AH

“ Dhamaan dadka oo hela caddaalad wax-ku-ool ah oo waxtar leh ”

CADAALADDA

- 1 In la xoojiyo **AWOODDAWAXQABAD EE MAXKAMADAHA**, iyadoo tababaro loo samaynayo, lana qalabaynayo
- 2 **IN LA KALA CADDEEYO KAALMAHA IYO MASUULIYADAHA** hay'adaha iyo guddiyada sharci-dejinta
- 3 **NIDAAM CADDAA LADEED OO HEELLAN MAR WALBANA LA HELI KARO**

QODOBADA
MUDNAANTA AH

“ In kor loo qaado maaraynta Khayraadka dabiiciga ah, wax-soo-sarka, tayada-waxqabad ee dadka, waxsoo lana abuur jawi dhiirrigelinaya dhaqaalaha iyo maalliyadda ”

**AASAAS
DHAQAALE**

- 1 Istaraatiijiyad maalgashi oo dadka loo sameeyo, iyo kaabayaal wax-ku-ool ah
- 2 In la xoojiyo maalgashiga **DHINACYADA WAXSOOSARAKA**
- 3 In la helo hay'ado daymeed, maalgashi iyo Caymis oo wax ku ool ah
- 4 **IN SHAQOYIN LOO** abuur dhalinyarada
- 5 Istaraatiijiyad lagu maaraynayo deegaanka
- 6 Helidda koronto (tamar) la awoodi karo kharashkeeda

**QODOBADA
MUDNAANTA AH**

“ Xoojinta awoodda ay xukuumaddu dakhliga ku ururin karto, khayraadka ku maarayn karto, adeegyo tayo lehna ku bixin karto ”

**DAKHLIGA
IYO**

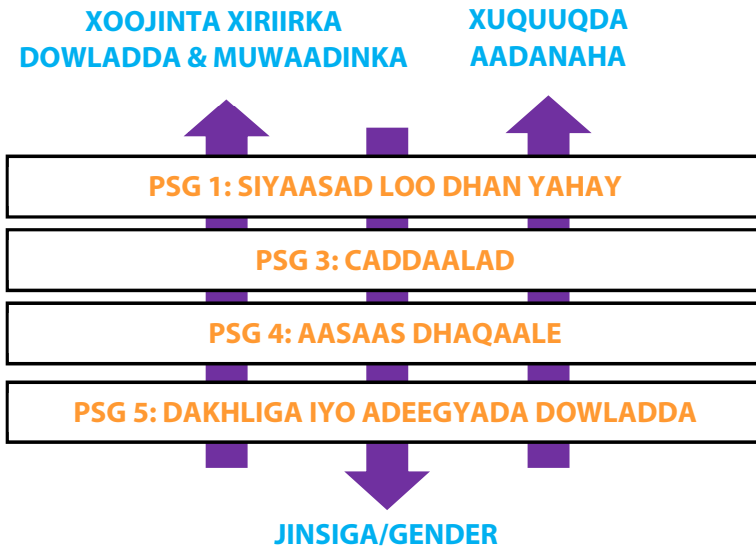
- 1 Hannaan ku habboon oo wax-ku-ool ah oo loo sameeyo **MAARAYNTA DAKHLIGA DOWLADDA**
- 2 **ADEEGYADA DOWLADDA** oo dadku ku helaan loo wada gaarsiiyo sinnaan
- 3 In shaqaalaha dowladda aqoon iyo sinnaan lagu helo

**QODOBADA
MUDNAANTA AH**

ARRIMO ISKU-XIRAN

In laga wada qaybgalo hannaanka dimuquraadiyadda, in la xoojiyo ka-qayb-galka bulshada rayidka ah, xorriyad fikradaha iyo kulannada, horumar bulshadu waddo, ka wada qaybgalka siyaasadda, isla-xisaabtan iyo madmadaw-la'aan, iyo muwaadiniin dhammaantood heellan

Xeerka Guddiga Xuquuqda Aadana ee Somaliland, Guddida Xuquuqda Aadanaha iyo ururada xuuqda aadanaha ee aan dowliga ahayn oo lagu dhiirigelinayo in ay qiimayn iyo warbixinno ka sameeyaan

Waa in Haweenku kaalin wacan ku yeeshaan arrimaha socda, lala dagaalamo sinnaan la'aanta awoodda & farqiga jinsiga ah iyo sidoo kale awood-yaraanta haweenka ee dhinaca siyaasadda

MABAADII'DA ISKAASHIGA

Dowladda Somaliland iyo saaxiibbada iskaashiga ee horumarku waxaa ay cusboonaysiiyaan in ay ayidaan Mabaadii'da Waxtarnimada Deeqaha ee **PARIS** (2005), **ACCRA** (2008) iyo **BUSAN** (2011), oo ay ku jiraan Mabaadii'da **HESHIISKA CUSUB**. Iyadoo laga duulayo heshiisyadan caalamiga ah, dhammaan saaxiibbada horumarku waxa ay ballanqaadayaan in ay ixtiraamayaan mabaadii'dan soo socota:

- 1 DOWLADDA SOMALILAND IYO SHACABKEEDA AYAA ISKA LEH**
diyaarinta, fulinta iyo daba-galka hawlaha ay maalgeliyaan saaxiibbada horumaintu
- 2 KA-FEEJIGNAANTA KHILAAFKA**
In la raaco mabda'a loo yaqaan "cidna ha dhibaatayn" ama "do no harm"
- 3 AQBALAADDA IYO MAAREYNTA KHATARAHA**
haddii aan dhinac ku lug lahayn
- 4 KAALMADA CAALAMIGA AH OO LA WAAFAJIYO**
meelaha mudnaanta u ah dowladda
- 5 ISU-DUWIDDA DEEQAHA ISLA MARKAANA KALA CADDEYNTA DOORARKA**
hay'adaha kala duwan ee caalamiga ah
- 6 DHISIDDA AWOODDA WAX-QABAD**
si waafaqsan istaraatiijiyadda dib-u-habaynta hay'adaha dowladda Somaliland & iyo hannaanka maaraynta dhaqaalaha dowladda
- 7 XOOJINTA HANNAANKA MAARAYNTA DHAQAALAHA SOMALILAND**
iyadoo la taageerayo hindisaha samaynta miisaaniyad furan
- 8 KAALMADA DHAQAALE IN LAGU SHUBO HAY'ADAHA DHEXE EE DAWLADDA**
si ku salaysan qorshe lagu wada heshiiyey
- 9 MADMADAW-LA'AAN IYO KALSOONI-DHISID**
ku aaddan kaalmada caalamiga ah, qaababka la raacayo waxa ka mid ah isticmaalka nidaamka "DAD" ee lagula socdo hawlaha horumarinta
- 10 DHISIDDA AWOODDA ISTAATISTIKADA, KORMEERYA IYO QIIMEYNTA**
si loo xaqiijiyo in natiijoyinka la gaaro

Iyadoo mabaadii'dan la raacyo, Somaliland & saaxiibbada horumarku waxa ay samaynayaa hab-raac mucayin ah, waxana ay dabagelayaan horumarka la sameeyey.

HABKA MAALGELINTA

1 SANDUUQA HORUMARINTA SOMALILAND (SDF)

Si loo hubiyo in dhaqaalaha lagu isticmaalay dhinacyada mudnaanta u leh Somaliland, kharashkii la yareeyey, lacagtii xaabbada iskaashiga loo adeegsaday si habboon, isla markaana natiijooyin waaritaan leh la gaadhay,

2 SANDUUQ AY MAALGELIYAAN SAAXIIBBO DHAWR AHI

oo ku salaysan qorshayaasha horumarka, meelaha mudnaanta leh iyadoo la raacayo nidaamka dawladda

3 QIIMAYN WADAJIR AH AYAA LAGU SAMAYN MAALGELINTA

si dhaqaalaha koobani natiijo wax-ku-ool ah u keeno

4 TAAGEERO DHAQAALE QAABABKA AY NOQONAYSO

waxa la raacaayaa qaabka ay dawladdu jeceshahay in ay u hesho taageerada dibadda

5 MASHAARIIC GAAR U TAAGAN

oo ku salaysan dhinacyada mudnaanta u leh Somaliland, iyadoo la raacayo mabaadii'da saaxiibadda horumarka

MAARAYNTA DEEQAHA

GUDDIGA QORSHAYNTA QARANKA (NPC)

15 wasiiro, guddoomiyaha Baanka Dhexe, xubno ka socda baarlamanka, aqoonyahanno, bulshada rayidka ah ayaa hagaya kala-mudnaansiinta iyo dabagalka wasiirada ayaa isu-duwidda iyo maaraynta khataraha qaabilsan

GOLAHA SARE EE ISU-DUWIDDA DEEQAHA (HLACF)

Waxaa wada-guddoomiya dowladda iyo deeq-bixiyayaasha, waxa ay dib u eegaan meelaha mudnaanta kowaad leh & miisaaniyadda Waxa ay qiimeeyaan horumarka la sameeyey Waxa ay qiimeeyaan waxtarnimada deeqaha

GOLAHA ISKU-XIRKA MASHAARIICDA

Golahan waxa uu la kaashanayaa dhinacyada kale si ay u sameeyaan wadaaga macluumaadka iyo dib-u-cusboonaysiinta shaqada socota ee hawlaha dhinacyada mudnaanta leh

GOLAHA ISKU-DUWIDDA DEEQAHA

Waxaa wada guddoomiya dawladda iyo saaxiibadda horumarka Golahan wuxu eegaa kala-mudnaanta iyo kharashaadka, qiimaynta guulaha hawlaha laga gaadhay, falanqaynta wax-ku-oolnimada kaalmada

HANNAANKA DABAGALKA

NATIIJOYINKA DOWLAD-DHISIDDA IYO NABAD DHISIDA

1

Waxaa la samaynayaa halbeeg la isla oggol yihiin dowladda saaxiibadda caalamiga ah waxaa la xoojinayaa xog-ururinta joogto ah waxaa la samaynayaa hannaan tirakoob (Statistics)

QIIMAYN WADAJIR AH OO LAGU SAMEEYO MASHAARIICDA

2

Wagtiga iyo hadafyada ayaa la isla ogolaanayaa Warbixinada waxaa wada samayaya Wasaaradda Qorshaynta Qaranka iyo Kooxaha Isu-duwidda Hawlaha (sector coordination forums)

WAXQABADKA DOWLADA IYO SAAXIIBADDA HORUMARKA

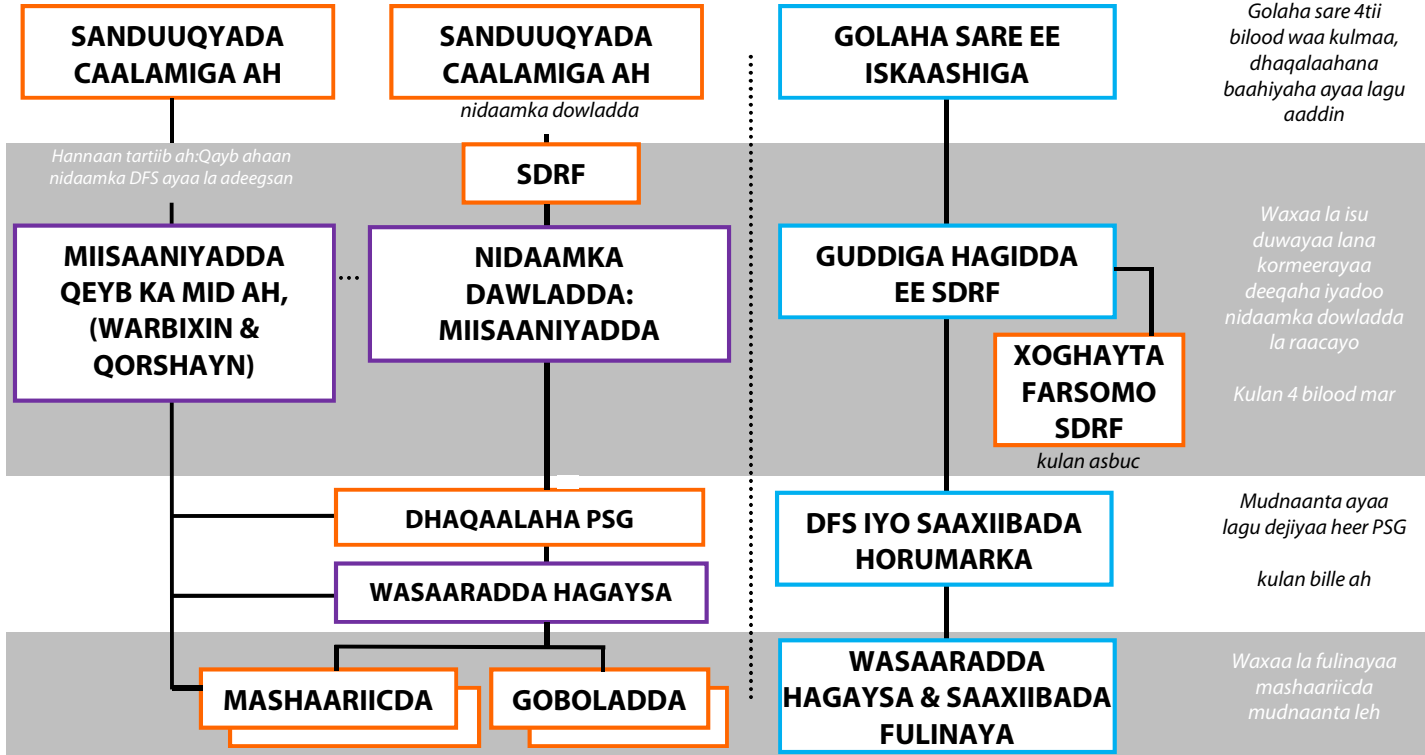
3

Halbeegyo ayaa la samaynayaa Diseember 2013

DIB-U-EEGISTA SANNAD –LAHA AH EE HORUMARKA LA SAMEEYAY

Shir heerkiisu sarreeyo oo isu-duwidda deeqaha ah ayaa la qabanayaa sannad kasta bisha October si dib loogu eego fulinta qoondaynta Somaliland ee gaarka ah, lana cusbooneysiyo hadafyo-xilliyeedka PSG-yada, iyadoo dibna loo qiimaynayo dhaqaalaha loo baahan yahay iyo dibna loo cusboonaysiiyo ballanta beesha caalamka.

QAAB-DHISMEEDEKA SDRF

WIXII MACLUUMAAD DHEERI AH

Booqo:- <http://newdeal.so/>

...waxaad naga helaysaa

@SomaliaNewDeal

